

ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΕΤΟΣ 36°, ΤΕΥΧΟΣ 281, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2022

ISSN 1106-8817

Εποχιακοί Μελισσοκομικοί Χειρισμοί

Ιανουάριος - Φεβρουάριος

Επανερχόμαστε στη στήλη του φιλόξενου περιοδικού, ύστερα από μία μεγάλη, και δύσκολη για όλους, περίοδο. Δύσκολη κοινωνικά, πολιτικά, πολιτιστικά, κλιματικά και επομένως και μελισσοκομικά. Και καθώς είναι μεγάλο ζητούμενο πια να διατηρήσουμε τη συνοχή μας, την επαφή μας και κυρίως την ανθρωπιά μας, τα στοιχεία αυτά που υπερηφανευόμαστε ότι μας ξεχωρίζουν από τα άλλα ζωντανά του πλανήτη, θα ήθελα να κάνουμε αυτή τη στήλη περισσότερο διαδραστική, επικοινωνιακή, «κοινή». Και εξηγούμαι για να μην παρεξηγηθώ... Έχω ζήσει και αισθανθεί το τελευταίο διάστημα, κόντρα στην απόσταση, την καχυποψία, την αποστασιοποίηση που οι «καιροί» προσπαθούν να επιβάλλουν, μία ζεστή και ανθρώπινη ανατροφοδότηση – feedback, για να καταλαβαίνουμε – σ' αυτά που καταφέρνεις να επικοινωνήσεις με άλλους ανθρώπους, αφού ξεπεράσεις αναστολές, ωχαδερφισμό και άλλα που μας κρατάνε φυλακισμένους στον μικρόκοσμό μας. Άρα υπάρχουμε ως άνθρωποι που θέλουν, που αποζητούν την επαφή. Έτσι λοιπόν σκέφτομαι, εάν θα μπορούσαμε, αυτή τη στήλη, που ασχολείται με τους μελισσοκομικούς χειρισμούς, να την συν διαμορφώνουμε.

Λέω και γράφω πολλά χρόνια τώρα ότι η μελισσοκομία έχει μερικούς απαράβατους κανόνες (σαν τον Δωδεκάλογο του Μελισσοκόμου, που παρουσιάστηκε το 2013 στα Σπάτα και όλο και κάπου διαδικτυακά παρουσιάζονται κομμάτια του), όμως από εκεί και πέρα ο κάθε μελισσοκόμος κάνει τη δική του μελισσοκομία. Το ζητούμενο είναι, και αναφέρεται συχνά πυκνά σ' αυτή τη στήλη, ο μελισσοκόμος να μπορεί να συνδέσει την κατάσταση που παρατηρεί κάποια στιγμή στα μελίσσια του με την ιστορία τους. Πώς δηλαδή δούλεψε τα μελίσσια του το προηγούμενο ας πούμε δίμηνο και πώς αυτά που έκανε επηρέασαν την πορεία των μελισσιών, ταυτόχρονα με τις καιρικές συνθήκες.

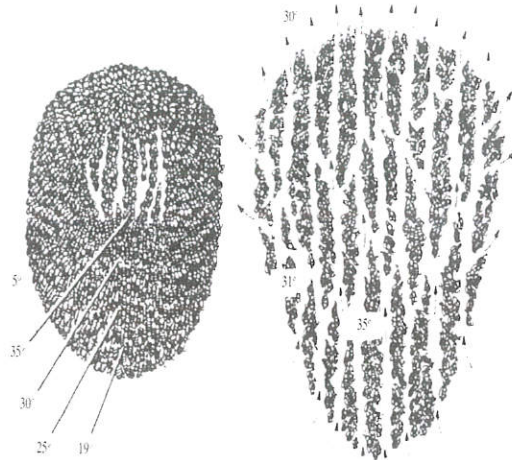
Ο στόχος δεν είναι όλοι να κάνουμε το ίδιο πράγμα, αυτό το θέλουν μόνο οι κρατούντες, γιατί βολεύει στον έλεγχο. Στόχος είναι να κάνουμε αυτό που θεωρούμε καλύτερο ή μας βολεύει, ή αυτό που μπορούμε, αλλά επίσης να ξέρουμε ΓΙΑΤΙ το κάνουμε και να μπορούμε να αναγνωρίσουμε τις συνέπειες αυτού. Ο στόχος είναι να **σκεφτόμαστε** (όσο κουραστικό κι αν είναι!), να μην τρώμε μασημένη τροφή, να μην αυτοαναγορευόμαστε «προφήτες», να μην παπαγαλίζουμε, να μην είμαστε παθητικοί αναγνώστες.

Σκέφτομαι λοιπόν και προτείνω, όποιος θέλει να απομονώνει ένα συγκεκριμένο χειρισμό από το κάθε άρθρο, στον οποίο δεν συμφωνεί και δεν τον εφαρμόζει, για παράδειγμα στο συγκεκριμένο άρθρο θα μπορούσε να είναι η ανοιχτή πόρτα το χειμώνα. Έπειτα να σημαδεύει 5 ισοδύναμα μελίσσια στο μελισσοκομείο του και να εφαρμόζει την δική του μέθοδο και αυτή που προτείνεται, δηλαδή στη συγκεκριμένη περίπτωση 2 (στα 5) μελίσσια με κλειστή πόρτα και 3 (στα 5) με ανοιχτή

Η αύξηση της κατανάλωσης τροφής λόγω ενόχλησης αυξάνει ακόμη περισσότερο τη συγκέντρωση του διοξειδίου του άνθρακα, η οποία μπορεί να φτάσει στο 9 – 10%

Ο χρόνος που αντέχουν μέχρι να πεθάνουν εξαρτάται από τη θερμοκρασία, την ηλικία τους και τη διατροφή που είχαν ως αναπτυσσόμενες μέλισσες

Μελισσόσφαιρα

πόρτα. Να παρακολουθεί αυτά τα μελίσσια για 2 μήνες, έως τα τέλη Μαρτίου ας πούμε, και στη συνέχεια να μας κοινοποιεί τις παρατηρήσεις του. Στο παράδειγμα που δίνουμε στο τεύχος του Μαΐου-Ιουνίου θα ανακοινώνονται στο περιοδικό αυτές οι παρατηρήσεις σχολιασμένες, σαν παράρτημα των μελισσοκομικών χειρισμών. Εάν η ανταπόκριση ξεπερνά τη δυνατότητα του περιοδικού ή το χρόνο τον δικό μου, τότε είναι λογικό να πρέπει να γίνεται επιλογή, με βασικό κριτήριο ίσως τη δημοφιλία της μεθόδου ανάμεσα στους μελισσοκόμους, ή τη σοβαρότητα του θέματος.

Συχνά πυκνά ακούω τη φράση από μελισσοκόμους «έκανα πείραμα και βρήκα αυτό...». Κι αυτό λοιπόν ένα πείραμα θα είναι, που όμως θα χρειαστεί δέσμευση χρόνου, συλλογή στοιχείων και παρατήρηση - καταγραφή της πορείας του μελισσιού μετά την επέμβαση, όπως πρέπει να έχουν τα πειράματα, ενώ τα αποτελέσματά του θα τεθούν στην κρίση ερευνητών και μελισσοκόμων. Έτσι όμως θα μπορούσαμε να μάθουμε κι εμείς και εσείς. Καθώς είναι ακόμη σχετικά αδιαμόρφωτη αυτή η πρόταση στο μυαλό μου, εάν κάποιος επιθυμεί ας πάρει θέση με προτάσεις, ώστε εάν μπορούσαμε να το διαμορφώσουμε, έστω και από το επόμενο τεύχος.

Για να επιστρέψουμε όμως στους χειρισμούς, πρέπει να πούμε ότι και το 2021 ήταν γενικά μία δύσκολη χρονιά, ιδιαίτερα για τα νησιά μας, στα οποία έτσι κι αλλιώς ο μελισσοκόμος και οι μέλισσες έχουν λιγότερες διαθέσιμες επιλογές. Τα μελίσσια συνολικά μπήκαν στο Φθινόπωρο ταλαιπωρημένα από την ανομβρία, τις αποτυχημένες μελιτοφορίες, την έλλειψη γύρης και με μεγάλα διαστήματα με «άνωθεν» βοήθεια, τροφοδοτήσεις που δεν μπορούμε ακόμη να συλλάβουμε το τρόπο με τον οποίο επηρεάζουν τη φυσιολογία τους. Ευτυχώς το Φθινόπωρο άρχισαν να δουλεύουν κάποιες ανθοφορίες και έτσι κατάφεραν, με δεδομένο τον ήπιο καιρό, να αναπτύξουν εκ νέου τον γόνο και να ανανεώσουν τον πληθυσμό τους. Αυτά στα περισσότερα νησιά μας. Στην στεριανή Ελλάδα τα πράγματα πήγαν αρκετά καλύτερα αφού μπόρεσαν τα μελίσσια να δουλέψουν και τον έλατο, σε κάποιες περιοχές και την δρυ, ενώ το φθινόπωρο και τα πεύκα (αυτά που δεν κάπκαν!) δούλεψαν καλά, εφόσον ο μελισσοκόμος μπόρεσε να κρατήσει τα μελίσσια του παραγωγικά. Τελικά

και φέτος τα μελιτώματα έκαναν τη διαφορά!

Σε γενικές γραμμές τα μελίσσια μπήκαν στον χειμώνα με περιορισμένους αλλά νέους πληθυσμούς (σε 4-7 πλαίσια) και με γόνους στα 2-4 πλαίσια, στις περισσότερες περιοχές. Επιπρόσθετα οι νοτιάδες του Δεκεμβρίου τους έδωσαν την ευκαιρία να αποθηκεύσουν και μέλι, αφού ρείκια, κουμαρίες, χαρουπιές μελιτοφόρησαν ικανοποιητικά.

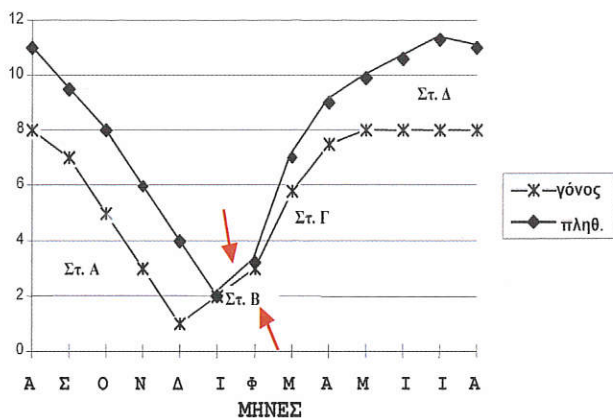
Το άρθρο γράφεται αρχές Δεκεμβρίου και εάν ισχύσουν τα ημερομηνία που ακούγονται, κοντά στα Χριστούγεννα ο χειμώνας «θα δείξει τα δόντια του». Σε αυτή την περίπτωση θα δοθεί η ευκαιρία στον μελισσοκόμο να ασχοληθεί με το υλικό της νέας χρονιάς και στα μελίσσια να «ξεκουραστούν».

Σε κάθε περίπτωση οι μήνες Ιανουάριος - Φεβρουάριος συνήθως είναι οι πιο ψυχροί μήνες του έτους, οπότε τα μελίσσια βρίσκονται, το περισσότερο χρονικό διάστημα τουλάχιστον, σε μελισσόσφαιρα. Το πόσο καλά οργανωμένη είναι η μελισσόσφαιρα και η ευκολία ή δυσκολία του μελισσιού να λειτουργήσει σ' αυτή την φυσιολογική κατάσταση, θα κρίνει σε μεγάλο βαθμό την απόδοση της νέας χρονιάς. Αυτό ποτέ δεν πρέπει να το υποτιμούμε, οπότε ας υπενθυμίσουμε κάποιες πληροφορίες και αναγκαίες ενέργειες που σχετίζονται με αυτή την περίοδο.

Οι μεμονωμένες μέλισσες δεν αντέχουν τις χαμηλές θερμοκρασίες, ακινητοποιούνται όταν η θερμοκρασία κυμανθεί μεταξύ 11°-9°C, ενώ ο χρόνος που αντέχουν μέχρι να πεθάνουν εξαρτάται από τη θερμοκρασία, την ηλικία τους και τη διατροφή που είχαν ως αναπτυσσόμενες μέλισσες. Έτσι στους 0°C μπορεί να ζήσει 3 ημέρες, στους -3°C για 3 ώρες και στους -4°C για 1 ώρα.

Μέσα στην κυψέλη, το μελίσσι πια ως σμήνος, όταν η θερμοκρασία περιβάλλοντος πέσει κάτω από 14°C οι μέλισσες παραμένουν μεν σε όλα τα πλαίσια αλλά ήδη αρχίζουν και δημιουργούν ομάδες, ενώ όταν η θερμοκρασία πέσει κάτω από τους 10°C τότε δημιουργούν μελισσόσφαιρα.

Η «μελισσόσφαιρα» θα μπορούσε να παρομοιαστεί με ένα κρεμμύδι του οποίου οι φλοιοί είναι φτιαγμένοι από μέλισσες, διαταγμένες η μία δίπλα ή κάτω από την άλλη. Οι φλοιοί αυτοί διακόπτονται από τα πλαίσια της κυψέλης. Το ζωντανό αυτό «κρεμμύδι» έχει τη δυνατότητα να γίνεται συμπαγές,

Εικ. 1: Φυσιολογική ανάπτυξη του μελισσιού κατά τη διάρκεια ενός έτους.

όταν η θερμοκρασία πέφτει, και να χαλαρώνει, όταν η θερμοκρασία ανεβαίνει. Γενικά η θερμοκρασία διαφοροποιείται στις ζώνες της μελισσόσφαιρας. Έτσι στο κέντρο, όταν υπάρχει γόνος, είναι 33°-34°C, ενώ χωρίς γόνος μπορεί να πέσει στους 13°-17°C. Αντίστοιχα στην περιφέρεια της μελισσόσφαιρας, ανάλογα με την θερμοκρασία του περιβάλλοντος μπορεί να διατηρείται στους 6,5°C ή και χαμηλότερα.

Όπως αναφέρεται παραπάνω το μελίσσι ως οργανισμός, όταν δεν έχει γόνος, διατηρεί στο κέντρο της μελισσόσφαιρας θερμοκρασία 13°-17°C, δύο βαθμούς δηλαδή μόλις πάνω από την θερμοκρασία κατά την οποία ακινητοποιείται η μέλισσα. **Μ' αυτό τον τρόπο επιτυγχάνει μεγάλη οικονομία τροφών.** Όταν όμως η βασίλισσα αρχίζει να επεκτείνει τη γέννα της, τότε η θερμοκρασία στο κέντρο της μελισσόσφαιρας πρέπει να ανεβεί στους 33°-34°C και τότε η ανάγκη για τροφές γίνεται κρίσιμη. Είναι η περίοδος στην οποία αναφερόμαστε, το δίμηνο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου. Την περίοδο αυτή η γέννα αρχίζει να επεκτείνεται, ο νέος αυτός γόνος απαιτεί τροφή και «ζεστασιά», οι παγωνιές είναι συχνές, οι ευκαιρίες συλλογής τροφής λίγες και συγχρόνως ο πληθυσμός ενήλικων μελισσών ο μικρότερος του έτους (Εικ. 1). Γι' αυτό και η ανανέωση του πληθυσμού το φθινόπωρο είναι αναγκαία συνθήκη για ένα καλό ξεχειμώνιασμα.

Τι γίνεται τώρα εάν το μελίσσι ενοκληθεί όσο χρόνο βρίσκεται σε μελισσόσφαιρα. Κατ' αρχήν η ενόχληση μπορεί να προέρχεται από τον μελισσοκόμο, που «επιθύμησε» να δει τις μέλισσες του (!) και να τους βάλει τροφή, ή από κάποιο ζώο (κατσίκια, αρκούδες), ή από ακραία καιρικά φαινόμενα (έντονη βροχή, αέρας, χαλάζι). Τότε οι μέλισσες αναστατώνονται, η συνοχή της μελισσόσφαιρας επηρεάζεται και, όπως κάνουν κάθε φορά που ενοχλούνται (όπως με τη χρήση του καπνιστηριού), καταναλώνουν μέλι. Με τη διάσπαση του μελιού παράγεται μέσα στο σώμα της κάθε μέλισσας «ενέργεια» + διοξείδιο του άνθρακα + νερό (μεταβολικό νερό).

Μ' αυτή την «ενέργεια» η μέλισσα

Με τη διάσπαση του μελιού παράγεται μέσα στο σώμα της κάθε μέλισσας «ενέργεια» + διοξείδιο του άνθρακα + νερό (μεταβολικό νερό).

δημιουργεί το ρεύμα θερμού αέρα που διατηρεί σταθερή τη θερμοκρασία μέσα στην κυψέλη. Σε μεγάλα-δυνατά μελίσσια και στην περίπτωση της έντονης και παρατεταμένης ενόχλησης η θερμοκρασία μέσα στην κυψέλη μπορεί να φτάσει και να ξεπεράσει και τους 40°-41° C (1).

Η φυσιολογική συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακα σε ένα σμήνος κυμαίνεται από 0,2-3%. Στο κέντρο της μελισσόσφαιρας φτάνει συνήθως στο 4-6%, σαν αποτέλεσμα της αυξημένης κατανάλωσης τροφών. Η αύξηση της κατανάλωσης τροφής λόγω ενόχλησης αυξάνει ακόμη περισσότερο τη συγκέντρωση του διοξειδίου του άνθρακα, η οποία μπορεί να φτάσει στο 9 - 10% (2).

Η αύξηση της κατανάλωσης τροφής προκαλεί επίσης αύξηση του παραγόμενου «μεταβολικού» νερού, το οποίο βγαίνει από τους πόρους του σώματος της μέλισσας ως ατμός και υγροποιείται στις κρύες επιφάνειες της κυψέλης, αυξάνοντας έτσι την υγρασία μέσα στη φωλιά και δημιουργώντας την ανάγκη αερισμού (3).

Η αύξηση της θερμοκρασίας (1), της συγκέντρωσης του διοξειδίου του άνθρακα (2) και της υγρασίας (3) αναγκάζουν τις μέλισσες να **αερίσουν** μέσα στο καταχείμωνο. Πώς αερίζουν οι μέλισσες; Οι μισές βγαίνουν έξω και προωθούν με τα φτερά τους τον αέρα μέσα στην κυψέλη. Ο αέρας μπαίνει και «φορτώνεται» την υγρασία, οπότε οι άλλες μισές μέλισσες, που έχουν μείνει μέσα, τον προωθούν προς τα έξω. Όσες βγαίνουν όμως έξω είναι πολύ πιθανόν να πεθάνουν (κρύο, βροχή, χαλάζι), ενώ αυτή η αυξημένη δραστηριότητα πολλαπλασιάζει το πρόβλημα καθώς οδηγεί στην ακόμη μεγαλύτερη αύξηση της κατανάλωσης τροφής.... Αυτή η κατάσταση μπορεί να διαρκέσει έως και **18 ώρες**, ανάλογα με το αρχικό ερέθισμα, αλλά και τον πληθυσμό του μελισσιού. Δυνατά μελίσσια με περιορισμένες εισόδους ή «προστατευτικά» για το κρύο, κινδυνεύουν έως και να καθούν από θερμοπληξία, εάν κάποιες μέλισσες ζαλισμένες ή πεθαιμένες πέσουν στον πυθμένα και φράξουν την ήδη μικρή είσοδο. Αν και δεν

Η φυσιολογική συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακα σε ένα σμήνος κυμαίνεται από 0,2-3%. Στο κέντρο της μελισσόσφαιρας φτάνει συνήθως στο 4-6%.

Τα φάρμακα λόγω μειωμένου μεταβολισμού των μελισσών σε χαμηλές θερμοκρασίες, παρουσιάζουν έντονη μελισσοτοξικότητα.

είναι σύνηθες αυτό το φαινόμενο, είναι παρ' όλα αυτά ειρωνεία να χάσεις τα μελίσσια από υπερβολική «προστασία»!!

Η εμφάνιση νέου γόνου που συμβαίνει κατά το δίμηνο στο οποίο αναφερόμαστε, οδηγεί αναγκαστικά στην **αύξηση της κατανάλωσης τροφής** άρα και στην αύξηση της παραγωγής διοξειδίου του άνθρακα και «μεταβολικού» νερού. Έτσι η ανάγκη διευκόλυνσης της κίνησης του αέρα μέσα στην κυψέλη γίνεται κρίσιμη. Ένα «σπίτι» υγρό, με ζέστη, αυξημένες συγκεντρώσεις CO₂ και μειωμένες οξυγόνου αποτελεί «θερμοκήπιο» παθογόνων.

Όπως αναφέρεται και παραπάνω οι μήνες Ιανουάριος – Φεβρουάριος συνήθως είναι οι πιο ψυχροί μήνες του έτους. Άρα για να διατηρήσει το σμήνος τη θερμοκρασία του πρέπει να σφίξει τη μελισσόσφαιρα, ώστε να μην έχει διαρροές. Η εικόνα της συμπαγούς μελισσόσφαιρας (βλέπε Σχήμα 1) μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την παρουσία άδειων κρηθρών, ώστε οι μέλισσες να μπορούν να μπαίνουν μέσα στα κελιά. Σε «κανονικές» συνθήκες αυτό γίνεται, αφού το μελίσσι τον χειμώνα ξεγονιάζει. **Ξεγονιάζει όμως; (α).**

Στις περισσότερες περιοχές της Ελλάδας όχι. Και όχι μόνο αυτό αλλά αποτελεί μόνιμη και αναγνωρισμένη μελισσοκομική πρακτική η μεταφορά των μελισσιών σε περιοχές με ήπιες καιρικές συνθήκες, ώστε να δουλεύουν μεγαλύτερο διάστημα το φθινόπωρο και να μην διακόπτεται ο γόνος τον χειμώνα.

Η μέλισσα, όπως και όλα τα ποικιλόθερμα ζώα, αντιδρά στην πτώση της θερμοκρασίας με μείωση του μεταβολισμού της. Μείωση μεταβολισμού σημαίνει μείωση στην κατανάλωση τροφής, μείωση στην παραγωγή περιττωμάτων, μείωση επίσης και στη διαδικασία γήρανσης. Είναι και αυτός ένας λόγος εξ αιτίας του οποίου οι μέλισσες που γεννιούνται το φθινόπωρο ζουν πολύ περισσότερο από τις ανοιξιότικες ή καλοκαιρινές μέλισσες. Η μείωση αυτή του μεταβολισμού παρουσιάζεται μέχρι την θερμοκρασία των 10°C, σε πιο χαμηλές θερμοκρασίες ο οργανισμός δραστηριοποιείται, ο ρυθμός μεταβολισμού αυξάνει, οπότε και η κατανάλωση της τροφής αυξάνει. **Σ' αυτή τη φάση εάν οι τροφές δεν είναι επαρκείς, ή είναι μακριά από την μελισσόσφαιρα, ο θάνατος επέρχεται γρήγορα.** Και αυτό το τελευταίο – «όταν η τροφή δεν είναι εύκολα προσβάσιμη στις μέλισσες» – είναι πολύ σημαντικό. Καταλαβαίνουμε ότι εάν το μελίσσι έκανε μελισσόσφαιρα μακριά από τα πλαίσια του μελιού, ή ο μελισσοκόμος έβαλε την τροφή πίσω (μισοί τροφοδοτές) και οι μέλισσες είναι μπροστά, τότε η τροφή **ΔΕΝ** είναι προσβάσιμη και το μελίσσι θα λιμοκτονήσει αφ' ενός, αφ' ετέρου δεν θα μπορέσει να κρατήσει τη θερμοκρασία που χρειάζεται για να επιβιώσει. Στην ίδια κατηγορία «λαθών» ανήκει και η παρουσία στην κυψέλη πλαισίων μελιού σφραγισμένου. Αυτά τα πλαίσια ή θα «κόβουν» την μελισσόσφαιρα και θα είναι υπεύθυνα διαρροών θερμοκρασίας (δείτε το σχήμα 1), ή απλώς οι μέλισσες, εξαιτίας της πτώσης της θερμοκρασίας, δεν θα ασχοληθούν καν να τα ανοίξουν για να τα φάνε, οπότε δεν αποτελούν αποθέματα **(β)**

Εάν βάλετε αυτές τις δύο πολύ σημαντικές συνθήκες **(α)** και **(β)** μαζί θα έχετε τους σοβαρότερους λόγους του θανάτου των μελισσιών το Χειμώνα, αλλά όχι μόνο. Ακόμη και στην περίπτωση που δεν πεθάνει το μελίσσι και αναπτυχθεί έντονα και νωρίς την Άνοιξη, αφού είναι σε περιοχή με ήπιο κλίμα, μήπως τελικά είναι ένας «γίγαντας με πήλινα πόδια», ο οποίος στην πρώτη δυσκολία καταρρέυσει;; Γιατί μπορεί να καταρρέυσει; Από το γεγονός ότι οι γενιές των μελισσιών που θα κληθούν να δουλέψουν στον έλατο για παράδειγμα, έχουν μεγαλώσει με λίγο βασιλικό πολτό (λίγες παραμάνες λόγω πτώσης του πληθυσμού), σε ένα υγρό περιβάλλον (έλλειψη αερισμού), ψηλά φορτία νοσεμίας, και πολλή - πολλή βαρρόα

Αυτές οι συνθήκες είναι πια αρκετά συνηθισμένες, αφού γενικά το φθινόπωρο δουλεύει καλά και ο χειμώνας αργεί να εμφανιστεί, εάν εμφανιστεί. Οπότε τα μελίσσια μας, ιδιαίτερα τα πιο δυνατά είναι αυτά που κινδυνεύουν να καταρρεύσουν στις πρώτες ανθοφορίες, που ο μελισσοκόμος θέλει να πάρει μέλι. Και το χειρότερο είναι ότι εάν συμβεί αυτό δεν μπορούν μετά να ανακάμψουν, εάν η ανομβρία, οι ψηλές ή χαμηλές άλλες φορές θερμοκρασίες, οι αέρηδες ή οι βροχές, όλες οι

θήκες του Ιουνίου, δεν αφήσουν τις ανθοφορίες να προ-
ουν. Έτσι τα προβλήματα του «χειμώνα» τα κουβαλάμε σε
τη μελισσοκομική χρονιά.

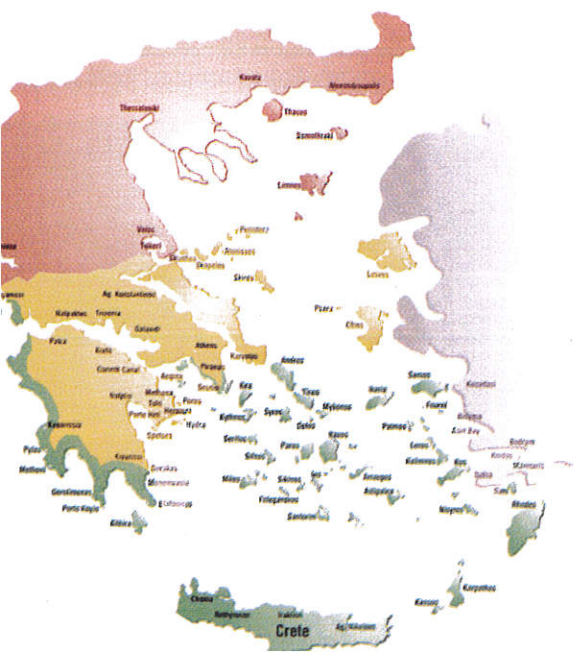
μάστε τις περιοχές στις οποίες είχαμε χωρίσει την Ελ-
ι. Ας τις θυμηθούμε πάλι σιγά-σιγά.

Ζώνη:

Δεκάνησα, Κυκλάδες, Κρήτη, νησιά Ιονίου καθώς και τα δυτικά παράλια Ηπειρωτικής Ελλάδας νότια του Βολογίου

Η μελίση έχοντας διατηρήσει γόνου θα βγουν την άνοι-
κουρασμένα». Ο μελισσοκόμος θα πρέπει να φροντίζει
ωστή διάταξη των πλαισίων, γόνος – γύρη-μέλι και το
ιακό «άνοιγμα» του μελισσιού. Πρόωρες κινήσεις, όπως
σθήκη φύλλων, τοποθέτηση πατωμάτων, δημιουργούν
βλημα συνοχής, απώλεια θερμοκρασίας, στρεσάρισμα,
ίως θάνατο μελισσών και γόνου. Επίσης, συνήθως σ'
ς τις περιπτώσεις το μελίσι εγκαταλείπει το κάτω πάτω-
και εγκαθίσταται στο δεύτερο, δημιουργώντας την ψευ-
θηση στον μελισσοκόμο ότι είναι ένα δυνατό μελίσι που
εύει σε δύο πατώματα, και μετά έρχεται η σμηνουργία...

ύριο μέλημα του μελισσοκόμου είναι να υπάρχει καλής
τητας και ικανής ποσότητας, τροφή σε άμεση επαφή με
μέλισσες. Επίσης θα πρέπει να φροντίζει ώστε οι μέ-
ες εύκολα να μπορούν να βγουν από τη κυψέλη για να
άσουν το απευθυσμένο τους, ακόμη και εάν οι καλές
θήκες διαρκέσουν 1 ώρα την ημέρα. Γενικά στις περι-
αυτές πρέπει να έχουμε κατά νου ότι, μελίση δυνατά
ρκετό γόνου κινδυνεύουν από νοσημίαση, όταν κλείνονται
ι λόγω καιρού και δεν έχουν στη διάθεσή τους καλής
τητας τροφές και επαρκή αερισμό.

Προσοχή θα πρέπει να δοθεί στη βαρροϊκή ακαρίαση,
καθώς θα έχει τη δυνατότητα αναπαραγωγής όλο το χρόνο.
Προς το τέλος του διμήνου θα πρέπει οι μελισσοκόμοι να κά-
νουν έναν έλεγχο, χρησιμοποιώντας κάποιο ακαρεοκτόνο,
επιλεκτικά στο μελισσοκομείο τους, για να έχουν μία εικόνα
για τον βαθμό προσβολής. Εάν οι κλιματολογικές συνθήκες
διατηρηθούν ήπιες, θα παρουσιαστεί μία έξαρση του πληθυ-
σμού του βαρρόα κατά τον Απρίλη που θα φέρει τα μελίση
σε πολύ δύσκολη θέση και τον μελισσοκόμο σε κατάσταση
υστερίας... Παρ' όλα αυτά η «προληπτική» χρήση φαρμά-
κων, ιδιαίτερα σε εποχή ανάπτυξης του μελισσιού, μπορεί
να δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα από αυτά που
προσπαθεί να λύσει.

Οι πρώιμες ανθοφορίες που έχει τη δυνατότητα να εκ-
μεταλλευτεί το μελίσι σ' αυτές τις περιοχές είναι πολλές
και καλές, όπως το ξυνάκι, η αμυγδαλιά, ο ασφόδελος, το
ανοιξιάτικο ρέικι, η αγριοβερευκοκκιά, η αγριοκορομηλιά, το
αγριοράδικο, κ.α..

2η ζώνη:

Στερεά, Αττική και Πελοπόννησος, εκτός των δυτικών παραλίων της και τα νησιά του Αν. Αιγαίου

Το ίδιο όπως και παραπάνω ισχύει και στις περιοχές της
ζώνης αυτής. Χρειάζεται ιδιαίτερη μέριμνα για την κατανομή
των πλαισίων, έτσι ώστε το μελίσι να αναπτυχθεί σωστά και
να εκμεταλλευτεί πλήρως το χώρο του.

3η ζώνη:

Ήπειρος, Θεσσαλία, Μακεδονία και Θράκη

Σίγουρα η ανάπτυξη των μελισσιών στις περιοχές αυτές
θα είναι πιο όψιμη. Παρ' όλα αυτά θα πρέπει οι μέλισσες να
βοηθηθούν ώστε να μπορούν να εξοικονομήσουν ενέργεια,
δίνοντάς τους το χώρο που μπορούν να καλύψουν, την καλή
τροφή επάνω από το κεφάλι τους και εύκολη πρόσβαση στην
έξοδο. Και επίσης να μην ταλαιπωρούνται με:

- άσκοπες μετακινήσεις
 - άσκοπες επιθεωρήσεις, ή άλλου είδους ενόχληση του μελισσιού, που αποτέλεσμα έχουν την διάσπαση ή έστω διατάραξη της μελισσόσφαιρας
 - επεμβάσεις με φάρμακα, όταν οι θερμοκρασίες του περιβάλλοντος είναι χαμηλές. Τα φάρμακα λόγω μειωμένου μεταβολισμού των μελισσών σε χαμηλές θερμοκρασίες, παρουσιάζουν έντονη μελισσοτοξικότητα.
 - άσκοπες και πρόωρες επεμβάσεις όπως προσθήκη πλαισίων ή διεγερτική τροφοδοσία
- Και τέλος:
- στα μελίση που παρουσιάζεται πολλή υγρασία στην κυψέλη ας ληφθούν μέτρα για καλύτερο αερισμό
 - τα ορφανά ή πολύ αδύνατα μελίση ας συνενωθούν
 - τα νεκρά μελίση να απομακρυνθούν από το μελισσοκομείο